

НАЧАЛНО УЧИЛИЩЕ „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“ – ГР. ЯМБОЛ

**МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ
УЧЕНИЦИТЕ**
учебна 2016/2017 година

1. Същност на понятието тормоз

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един човек или група. Насилието между деца в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението, както на децата, които търсят насилие, така и на онези, които го извършват.

Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз“. Ключови в разбирането на тормоза са следните характеристики на това поведение:

- ❖ Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унизи дете;
- ❖ Извършва се от позиция на силата като едната страна използва доминиращата позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;
- ❖ Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Физически тормоз – бълкане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психически тормоз – подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.

Тормозът може да бъде реален или виртуален. Тук спада разпространяването на:

- ❖ Обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения на мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook;
- ❖ Разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;

- ❖ Снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимка или видео в Интернет или други канали без негово съгласие на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и други.

II. Задължения на НУ"Св. Св. КИРИЛ И МЕТОДИЙ" – Ямбол

Всеки учители, учител на ЦОУД или служител е длъжен да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

III. Мерки за намаляване на риска от училищния тормоз между ученици в НУ „Св. Св. Кирил и Методий“- гр. Ямбол

1. На всички нива защита и отстояване на човешките права и проява на междулическа толерантност. Запознаване на педагогическия и непедагогическия персонал в училището, ученици и родители със Заповед №РД 09-611/18.05.2012 г. и с настоящия механизъм за противодействие на училищния тормоз между учениците” чрез:
  - ❖ Провеждане на колективни и индивидуални срещи с родителите с цел информирането им от класните ръководители по следните теми: „Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз”
  - ❖ В часа на класа чрез разговори, дискусии, споделяне на опит.
2. Извършване оценка на тормоза в началото и в края на учебната година. Анкетата се провежда от класните ръководители в началото и в края на учебната година и се обработва от училищния координационен съвет.
3. На базата на извършената оценка в началото на учебната година се изготвя план за противодействие на училищния тормоз. Този план се ревизира и актуализира всяка година. Изследването на проблема се обсъжда на педагогически съвет, както и с непедагогическия персонал, с родителите и децата.
4. Включване в обучения за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с училищния тормоз.

IV. Начини за противодействие на училищния тормоз между учениците от НУ"Св. Св. Кирил и Методий" – гр. Ямбол

1. Създаване на училищен координационен съвет със заповед на директора на училището, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.

Председател: Евелина Славова – ст. учител

Членове: Стоян Иванов – ст. учител по ФВС

Ваня Дунева – ст. учител

Светла Ганева – ст. учител

Недка Хаджиева, учител на ЦОУД /ПИГ/;

2. Планиране на три нива – класна стая/паралелка, училище, общност.

Дейности на ниво класна стая/паралелка

Целта е да се създаде пространство, в което да се говори открито за тормоза и се работи за формирането у учениците на нагласи и социални умения, недопускащи насилие като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др.

- Провеждане в часа на класа на разговори, дискусии, споделяне на опит с учениците по проблема за тормоза в училище, с неговите проявления и пътища за решаването му;
- Запознаване с правата и задълженията на ученика в училище съгласно Правилника за дейността на училището. Извеждане съвместно с учениците от паралелката на основни правила за поведение в клас и в училище;
- Запознаване на първокласниците с правилата за поведение на учениците в училище /права и задължения съгласно Правилника за дейността на училището/;
- Използване на определени теми от учебното съдържание по български език и литература, роден край/околен свят, човекът и обществото за работа и анализ на проблема насилие, агресивно поведение чрез споделяне на опит, разговор, дискусия; възпитаване на толерантност и уважение към различния.

Дейности на ниво училище

- Обобщаване на всички предложения за правила на поведение и ценности, направени от класовете и формулиране на общоучилищни ценности и правила, които да бъдат част от училищната политика;
- Разработване на предложения за промени в Правилника за дейността на училището;
- Подобряване на системата за дежурство на учителите в училище, за осигуряване присъствие на учител на проблемните места;
- Подобряване на системата за съобщаване за случаи на тормоз /въвеждане на нови форми и канали, гарантиране на конфиденциалността/;
- Повишаване на квалификацията на учителите за работа с програмите;
- Привличане на родителите – специалисти от областта на помагащите професии /психологи, социални работници, лекари, богослови или от др. професии като

журналисти, художници, спортисти, музиканти и др., с чиято помош могат да реализират ценни училищни инициативи и др.;

- Осигуряване на реални партньорства с външни за училището институции организации и специалисти.

2.3. Действия на ниво родителска общност

- Включване на родители в класови инициативи и училищни мероприятия.

V. Процедури и алгоритъм при установен училищен тормоз между учениците

Ниво на тормоз	Отговор на училище	Отговорни лица
1. Ниско нарушение на правила	Прекратяване – изтъкане на нарушеното правило, разговор с родител налагане на съответната последица	Учител, учител-ПИГ, дежурен учител и класен ръководител
2. Повтаряне на едни и същи нарушения на правила	Протокол за тормоз – възстановяване на щетата, разговаря се с родителите, разговаря се с инспектор в ДПС и МКБПМН по местоживееще на ученика	Учител, учител- ПИГ, класен ръководител, училищен координационен съвет, директор
3. Сериозно – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето – жертва, така и на детето извършил	Насочване към МКБПМН, ДПС и РУ „Полиция”, ОЗД и община по силата на Координационния механизъм: <ul style="list-style-type: none"> ❖ Протокол за тормоз – среща с родителите и с инспектор в ДПС по местонахождение ❖ Възстановяване на щетата; ❖ Включване на учениците в допълнителни програми. 	Училищен координационен съвет, ПДУД, директор

VI. Действия при разрешаване на установен училищен тормоз между учениците в НУ "Св. св. Кирил и Методий" – гр. Ямбол

На първо място е важно да се разграничават случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. По-голямата част от ситуацията на тормоз следва да бъдат овладени от учителите или възпитателите, а някои и от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

1. Първа стъпка: Прекратяване на ситуация на тормоз:

- Задължение на всеки учител или възпитател е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел.

- В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени, да се прекрати физическият контакт между тях незабавно и да се уведоми класния ръководител.
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това следва да се случи на по-късен етап. Важното е учителят или възпитателят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

2. Втора стъпка: *Реакции спрямо детето, което е упразднило тормоз:*

- Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата. Той се прилага от класния ръководител.
  - Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор с ученика. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите, към които училището се придържа, а не да бъде наказан.
  - Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово решение трябва да се съгласи и ученикът, който е бил потърпевш от тормоза. Като първа стъпка класният ръководител изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

3. Трета стъпка: *Реакции спрямо дете, което е обект на тормоз:*

Работата с деца, които са обект на тормоз, е насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с детето по възможност още същия ден, за да разбере какво точно се е случило;
- Подчертава се поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител наблюдава детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

4. Четвърта стъпка: Реакции спрямо наблювателите:

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита ценностите на училището. На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи бъдеще;
- Учителят изтъква учениците, които са се намесили в защита ценностите на училището.
- Класният ръководител настърчава учениците за грижа спрямо тормозеното дете.

VII. Училищна система за насочване към други институции.

1. Регистриране на ситуации на тормоз.

В НУ „Св. Св. Кирил и Методий” – Ямбол е създаден регистър за регистриране на случаи на тормоз между учениците.

Ситуация на тормоз от 2-ро и 3-то ниво да се регистрира и описва *от учителя, който я е наблюдавал* с цел да проследи развитието на случая във времето и да се планира подходяща интервенция. Регистърът съдържа следните реквизити: „номер по ред”, „кратко описание на всяка ситуация”, „кога се е случила”, „кои са участниците /имената се записват с инициали/”, „предприети мерки”. Този регистър се съхранява на достъпно място в учителската стая.

Класните ръководители следят вписаните в регистъра случаи и предприемат съответни мерки като взаимодействат с учители, УКБГПМН, училищен координационен съвет.

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие. Координационният съвет предлага на директора да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживееще, местната комисия за БГПМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарен екип по силата на координационния механизъм.

Училищен координационен съвет